

PÁL JÓZSEF

Dantisztika a szegedi olasz tanszéken

Babits Mihály még szegedi középiskolai tanárkodása idején határozta el, 1908-ban, hogy hozzákezd az általa a világ legnagyobb irodalmi alkotásának tartott *Commedia* fordításához. Itt csak a szándék született, a megvalósításra más városokban került sor.

A kolozsvári egyetem Szegedre kerülését követő esztendőben elkezdődött az olasz nyelv és irodalom oktatása, eleinte heti négy, majd hamarosan heti 8-10 órában. A lektori minőségben alkalmazott Málly Ferenc szegedi középiskolai tanár az olasz irodalom és az olasz-magyar irodalmi kapcsolatok kiváló ismerője volt, a húszas évek közepén két könyvet publikált a városban: *Dante túlvilága fejlődéstörténeti alapon*, 1924, illetve, *Dante-tanulmányok 1. A napmythosok, mint Dante előzői/ 2. Dante limbusának semleges angyalairól*, 1925. Az országos visszhangot kiváltó művek a nemzetközi szakirodalom akkori szemléletmódjának alapos ismeretéről tesznek tanúbizonyságot.

A szegedi dantisztika oktatásának területén rendkívül jelentős eredményeket ért el Alberto Gianola lektor, majd vendégtanár, aki 1929 és 1934 között dolgozott az egyetemen. Szeged olasz kapcsolattörténetének (fogylok a vár börtönében, Szegednél elsüllyedt római kori feliratos kövek, Ferdinando Marsili hadmérnök-térképész) kutatása mellett rendszeresen tartott *Lectura Dantisok*at, vagyis a hallgatókkal közösen olvasta, fordította és magyarázta a *Commedia* énekeit. Az oktatási tevékenységet Gianola nemcsak itt, hanem a budapesti egyetemen is folytatta. Az ő hatására fordult az olasz költő felé a szegedi tanszéket 1978 és 1983 között vezető Fogarasi Miklós érdeklődése.

Formálisan az Olasz Tanszék 1936-ban jött létre, amikor a Római Magyar Akadémia titkára, Várady Imre professzori kinevezést kapott. Ezután a heti óraszám 14-20-ra emelkedett. Ő ugyan nem írt Dante-monográfiát, de az olasz irodalomról és az olasz-magyar irodalmi kapcsolatokról szóló alapvető jelentőségű műveiben elemezte a firenzei száműzött költő életművét (*Az olasz irodalom kis tükré*, 1931) és magyarországi hatását, *La letteratura italiana e la sua influenza in Ungheria I-II*, 1934).

Az 1940-1941-es tanévben Várady a Magyarországhoz visszacsatolt Kolozsvár egyetemére ment, majd 1942-ben a bolognai egyetemen kapott tanári kinevezést. Helyére Koltay-Kastner Jenő, korábbi pécsi egyetemi tanár, majd a Római Magyar Akadémia igazgatója (1935-1940) lépett. Kastner az első világháborút követően szicíliai fogságba került, ahol *Zsendülő élet* címen lefordította Dante *Vita nuova* című, versekből és prózai értelmezésekből álló első jelentős művét, majd az 1921-es megemlékezések kapcsán tanulmányt írt Dante realizmusáról. Későbbi pályája során is megőrizte érdeklődését a költő iránt, több rövidebb recenziót és hosszabb tanulmányt írt róla. A kényszerű szünet után 1957-ben újraindult olasz tanszéki irodalomoktatás egyik legfontosabb része volt Dante. Az 1950-es, 1960-as évek szegedi hallgatói közül többen életre szóló inspirációt kaptak tőle. Kovács Sándor Iván, Tusnády László, Kaposi Márton, Kelemen János, Szabó Tibor és mások Koltay-Kastner műhelyéből indultak, s szemléletmódjukban mindvégig hűek maradtak a tőle sugalmazott *realista Dante-kép*hez. Tájékozódásuk fő iránya a

későbbiekben a magyar irodalom-, illetve a filozófiatörténet felé fordult, de Dante életművének a kutatása mindig érdeklődési körükben maradt. Az ezredforduló körüli évektől pedig meghatározóvá vált, amit monográfiáik, tanulmányok sokasága mutat.

Koltay-Kastner professzor nyugdíjba vonulása (1968) után az ELTE docense, a Dantéval szintén elmélyülten foglalkozó *Monarchia*-fordító, Sallay Géza vette át kétszer is rövid időre a tanszék irányítását. Ő folytatta a középkori irodalom oktatását, amelynek középpontjában a szövegelemzés állt. Ez a filológiai szemlélet jelen maradt az említett Fogarasi professzor boccaccioi hagyományra visszavezethető *lectura Dantis*ain is.

A tanszék vezetését 1989 januárjában e sorok írója vette át, aki heti négy órában (2 előadás és 2 *lectura*) kezdte el tanítani Dantét, részben az Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék világirodalmi képzése során szerzett tapasztalatai alapján. Monográfiái, olasz, angol és német nyelven megjelent tanulmányai mellett a veronai egyetem professzoraival együttműködve kiadta az ELTE könyvtárában található, 1340–1354 között másolt Dante-kódex fakszimiléjét, amely a *Commedia* egyik legrégebb fennmaradt szövegváltozatát tartalmazza. Dante a PhD-képzés főszereplőjévé vált: Mátyus Norbert, Draskóczy Eszter, Ótott Noémi, Süli Tünde disszertációja jelenti ennek eredményességét.

A KÉPMUTATÓK 6.

Dante: Isteni színjáték, Pokol, 23. ének (A földhöz szögezettek)